

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Με τη νέα χαρακτηριστική εργασία του, ο Κωνσταντίνος Γραμματόπουλος προσέρχεται στο νεωτεριστικό κίνημα και, ακριβέστερα, στην αφηρημένη τέχνη. Προσέρχεται δίχως βιασύνη και αφού απόδειξε τις ικανότητες του, ως σχεδιαστής και χαρακτήρας, σε πολυάριθμα εικαστικά έργα. Με τη νέα του παραγωγή, πού θα μπορούσε κανείς να την προβλέψει από τον μακρό πειραματισμό του, ρίχνεται αποφασιστικά στην αναζήτηση της αυτοσημίας των σχημάτων και των χρωμάτων, για να καταλήξει σε μια τέχνη υποβολής και όχι απεικόνισης.

Ο Κωνσταντίνος Γραμματόπουλος επιζητεί να εκφράσει τη συγκίνησή του από τη θέα των τοπίων της πατρίδας του, ή από την αναπόληση των αρχαίων μύθων της. Θέλει να μας μεταδώσει το μύχο συναίσθημα του χωρίς να παραστήσει το τοπίο και χωρίς να εικονογραφήσει το μύθο.

Στον καιρό μας, κάθε φυσιολάτρης μπορεί να συναποκομίσει σε μίαν έγχρωμη φωτογραφία το τοπίο πού τον γοήτευσε. Αλλά το συναίσθημα πού γεννήθηκε στην ψυχή τού καλλιτέχνη, αυτό το υπερθετικό, πώς μπορεί να εκφραστεί αν όχι με τα μέσα μιας τέχνης πού, κατ' αναλογία προς τη μουσική, διαθέτει και κείνη ρυθμούς, μελωδίες, αντιθέσεις, και πού ανάκαθεν ερωτοτροπεί με το χρόνο; Ο Γραμματόπουλος παραδίδεται σε αυτή την περιπέτεια εμψυχωμένος από το βάθος του συναίσθηματος του και από τη ζωτικότητα της τεχνικής του. Τα τοπία του με τα αιχμηρά τους σχήματα μάς θαμβώνουν με τη λάμψη τους. Η ενέργειά τους ασκείται όχι μέσω μιας απεικόνισης, αλλά με την κατάλληλη διάρθρωση των σχημάτων και των χρωμάτων, μέσα σε έναν ιδιότυπο χώρο πού δεν είναι ο ευκλείδειος χώρος, άλλα ένας χώρος πραγματοποιημένος από τη σχέση των στοιχείων του πίνακα.

Τα χρώματα τού Γραμματόπουλου δεν είναι τα αισθητά χρώματα πού ερεθίζουν τον αμφιβληστροειδή (το κόκκινο, το πράσινο, το κίτρινο κ.α.), τα χρώματα της κοινής εμπειρίας πού δόξασε ο ιμπρεσιονισμός, άλλα τα «εγκεφαλικά» χρώματα πού υποβάλλουν μίαν εσωτερική διεργασία, τα χρώματα πού επέβαλε ο κυβισμός (το καστανό, το σκουροπράσινο, το σταχτερό), χρώματα ασκητικά, πού ιδιάζουν στην ξυλογραφική λιτότητα, πού εξαγοράζεται στην περιπτώση τού Γραμματόπουλου από τη μεγαλοσύνη της τεχνικής, μεγαλοσύνη κατά τη διπλή έννοια της λέξης: μεγαλείο και μέγεθος. Πράγματι, ή τεχνική του Γραμματόπουλου εκφράζεται σε διαστάσεις πού θυμίζουν τα ιαπωνικά «κακεμονο» και πού μας κάνουν να απορούμε πώς χαραχτηκαν τόσο μεγάλες ξυλογραφικές πλάκες και πώς έγινε ή εκτύπωση τους.

Ό χειρισμός τού φωτός αποτελεί μίαν άλλη καινοτομία, πού υπαγορεύεται από την ίδια την τεχνική. Το φώς μπορείς να το χειρισθείς είτε σαν αυτόνομο στοιχείο πού επικάθεται πάνω στη φόρμα για να την πλάσει ή να την αναδείξει, είτε σαν φυσικό παράγοντα του σκιοφωτισμού, κατά τον κανόνα της Αναγέννησης. Ο Γραμματόπουλος αποκρούει το «φυσικό» φώς, εμπνεόμενος προφανώς από τη βυζαντινή τεχνική. Διαμορφώνει τα αντικείμενα του με βίαια φώτα, με κρυσταλλικές τομές, και υποβάλλει συχνά τη λάμψη του μεσογειακού περιβάλλοντος μ' ένα λευκό καταπέτασμα, πού θυμίζει τον χρυσό «κάμπο» των εικονισμάτων.

Αυτό το φώς δεν είναι «ατμόσφαιρα», είναι ένα ανεξάρτητο στοιχείο, πλατύ κι εκτυφλωτικό σαν έλασμα, πού γύρω του οργανώνεται ή ασκητική συμφωνία των χρωμάτων με την οξύτητα μιας ξερολιθιάς στο χαρτί από μία μεγάλη ξυλογραφική πλάκα και αποτελεί συνήθως τον πυρήνα της σύνθεσης. Το βάθος της χάραξης και ο τρόπος της εκτύπωσης προσδιορίζουν την υφή των λευκών. Επιβάλλεται να προσέξουμε τη μέθοδο της αφαίρεσης.

Ο Γραμματόπουλος δείχνεται τολμηρότερος στα τοπία του και συνετότερος στα μυθικά του θέματα. Όταν ζωγραφίζει την «Αρπαγή της Ευρώπης», τον «Ορφέα και Ευρυδίκη», τον «Οδυσσέα ανάμεσα στις Σειρήνες», δεν στέργει να τα επιγράψει: Φαντασία I, Φαντασία II, υποδηλώνοντας έτσι πως δεν ενεργεί σαν εικονογράφος, άλλα σαν ονειροπόλος πού ανασύρει από τη φαντασία του τις θολές μορφές των αρχαίων μύθων. Αύτη ή αοριστία ίσα - ίσα είναι εκείνη πού ευνοεί τη μουσικότητα των συνθέσεών του, και πού υποστηρίζει την πολυσημία τους.

Εν συμπεράσματι, ο Γραμματόπουλος διευρύνει τις δυνατότητες και πολλαπλασιάζει τους πόρους της ξυλογραφίας, πού έχουμε την τάση να τη θεωρούμε ως την πτωχή συγγενή των άλλων τεχνών, την ανυψώνει στην περιωπή της ζωγραφικής, και με τη νέα αυτή μείζονα τέχνη διερμηνεύει με γενναιότητα προσωπικά συναίσθημα από τη θέα της χώρας του και από την αναπόληση των αιώνιων μύθων της, αποφεύγοντας τους υφάλους τόσο της εικονογράφησης όσο και της δεξιοτεχνίας.